

Samverkan och incitament

FALLSTUDIE AV TRE AVTAL INOM KOLLEKTIVTRAFIKEN

HEIDI KARLANDER, karlander.heidi@gmail.com

Bakgrund

- ▶ AffärsConcept i Stockholm AB får utredningsuppdrag från SKL.
- ▶ Kvalitativ studie av samverkans- och incitamentsavtal i kollektivtrafiken.
- ▶ Syfte: inspiration för regionala kollektivtrafikmyndigheter i deras utvecklingsarbete för att öka kollektivtrafikresandet.
- ▶ Utvalda avtal:
  - ▶ Trosabussen
  - ▶ Stadsbussarna i Gävle
  - ▶ Helsingborgs stadsbussar

Metod

- ▶ Faktainsamling
- ▶ Inläsning av materialet
- ▶ Intervjuer med de tre berörda parterna:
  - ▶ Länstrafikbolaget
  - ▶ Kommunen
  - ▶ Trafikföretaget
- ▶ Sammanställande av rapport och analys

Trosabussen

- ▶ Expressbusstrafik mellan Trosa och Stockholm.
- ▶ Tjänstekoncession, trädde i kraft i juni 2010.
- ▶ Avtalsperiod 3 år + 2 år.
- ▶ Trafikföretagets ansvar, bland annat: fordon, tidtabeller, biljettsystem och marknadsföring.
- ▶ Länstrafikbolagets ansvar, bland annat: hållplatser och terminaler vid hållplatserna.
- ▶ Ersättning: Fast ersättning (fallande per avtalsår) + biljettintäkterna upp till viss volym, över den tillämpas vinstdelning mellan trafikföretaget och länstrafikbolaget.
- ▶ Typiska resenärer: arbetspendlare och studenter.

Samverkan om Trosabussen

- ▶ Inget formellt trepartsavtal.
- ▶ Dialogen mellan de tre parterna har varit bra ändå från uppstartsskedet.
- ▶ Formella avstämningsmöten en gång per kvartal och informella samverkansmöten därutöver.
- ▶ Länstrafikbolagets avsikt med avtalet var att trafikföretaget skulle ansvara för att driva verksamheten, dock ej helt med egen kraft.
- ▶ Trafikföretaget har direktkontakt med kommunens företrädare likväl som med näringslivet i kommunen. Gemensamma arrangemang med näringslivet som riktar sig mot turister.

Resultat Trosabussen

- ▶ Länstrafikbolaget anser att kombinationen samhällsbetalt och eget ansvar för trafikföretaget varit nyckeln till framgångsrik.
- ▶ Trafikföretagets frihetsgrad har lett till ett aktivt arbete att komma med kreativa idéer för att utveckla verksamheten. Trafikföretaget har kunnat merutnyttja fordonsparken.
- ▶ Kommunen bedömer resultatet för medborgarna som mycket bra, de kan bo i Trosa men studera och arbeta i Stockholm. Avtalet har fyllt ett behov.
- ▶ Trafikföretaget har insett vikten av att leva upp till resenärernas förväntningar och ställer inte in några resor.
- ▶ Resandet ökat med ca 30-40 procent mellan 2011 och 2013 (osäkerheten pga. problem med biljettsystemet).
- ▶ Trosabussen blivit lite av ett varumärke för hela kommunen.

Stadsbussarna i Gävle

- ▶ Stadstrafik i Gävle centralort.
- ▶ Incitamentsavtal, trädde i kraft i juni 2010.
- ▶ Avtalsperiod 10 år + 6 månader (dock möjlighet för trafikföretaget att säga upp avtalet efter 2 år).
- ▶ Trafikföretagets ansvar, bland annat: drift, planering ex. turtäthet, marknadsföring, försäljning och övriga affärsfrågor avseende trafiken.
- ▶ Länstrafikbolagets ansvar, bland annat: tidtabell, samordnad trafikinformation, hållplatstoppar.
- ▶ Kommunens ansvar, bland annat: väderskydd och övrig utrustning på hållplatser och infrastruktur för framkomlighet.
- ▶ Ersättning: Från början gick alla intäkter av tjänsternas utförande till trafikföretaget ("nettoavtal") + viss fast ersättningsdel. Nu justerat till resandeincitament.

Samverkan om stadsbussarna i Gävle

- ▶ Inget formellt trepartsavtal. Kommunen har tagit fram en trafikstrategi med en avsiktsförklaring som länstrafikbolaget har godkänt.
- ▶ De tre parterna samverkar i en trafik- och infrastrukturgrupp som hanterar infrastruktur- och driftsfrågor. Planlagda möten sker kvartalsvis, utöver det påkallas möten efter behov. I övrigt sker trafikföretagets samverkan med kommunen informellt.
- ▶ Länstrafikbolaget och trafikföretaget har månatliga uppföljnings- och planeringsmöten avseende marknadsföringsfrågor och en ständig dialog om att öka resandet. Deras hemsidor är länkade.
- ▶ Roller och ansvar tydliga och parterna är snabba på att återkoppla till varandra och om att upprätthålla goda relationer.

Resultat för stadsbussarna i Gävle

- ▶ Kommunen och trafikföretaget upplever att parterna visar förståelse för varandras förutsättningar.
- ▶ Trafikföretaget menar att avtalsformen driver samverkan mellan parterna och leder till att trafikföretaget tar mer ansvar för att tjänsten ska fungera så bra som möjligt.
- ▶ Kommunen menar att det gemensamma målet med fler resande på bussarna gör att samverkan blir bra.
- ▶ Trafikföretaget samverkar även med andra delar av kommunen, ex näringslivet.
- ▶ Länstrafikbolaget har noterat att kundklagomålen minskat under avtalsperioden.
- ▶ Resandet har ökat med ca 20 procent sedan avtalsstart.

Helsingborgs stadsbussar

- ▶ Stadstrafik i Helsingborg.
- ▶ Incitamentsavtal, trädde i kraft i juni 2013.
- ▶ Avtalsperiod 6 år.
- ▶ Trafikföretagets ansvar, bland annat: trafikplanering och lokal marknadsföring. Trafikföretaget ska marknadsföra tjänsten i länstrafikbolagets namn.
- ▶ Länstrafikbolagets ansvar, bland annat: framkomligheten och en bussdepå.
- ▶ Ersättning: En fast del och en del som är rörlig del som bygger på antalet påstigande resenärer.

Samverkan om Helsingborgs stadsbussar

- ▶ Inget formellt trepartsavtal. Arbete pågår med att ta fram en formaliserad avsiktsförklaring med tydligt definierade roller och ansvar för de tre parterna.
- ▶ Mellan länstrafikbolaget och trafikföretaget finns ett samverkansavtal som definierar ansvarsområden.
- ▶ Samverkan sker på olika nivåer i samverkansgrupper med deltagare från alla tre parter.
- ▶ De tre parterna arbetar för att informera varandra och alla tre är nöjda med samverkan med varandra.
- ▶ Fokus på resenärernas upplevelse.

Resultat för Helsingborgs stadsbussar

- ▶ Länstrafikbolaget valde en incitamentsmodell för att driva resandeutvecklingen och kvaliteten framåt.
- ▶ Trafikföretaget känner att det har möjlighet att påverka resultatet.
- ▶ Kommunen tycker att samverkan börjar kännas självklar.
- ▶ Resandet har ökat till viss del, dock andra gången den här typen av avtal genomförs och den största delen av resandeökningen skedde under föregående avtalsperiod.

Gemensamt

Svårigheter

- ▶ Problem med biljettsystem.
- ▶ Till viss del bristande uppföljning och statistik.
- ▶ Väderförhållanden.
- ▶ Lämplig avtalsperiod i förhållande till investeringar och avskrivningstider.

Framgångsfaktorer

- ▶ Parternas förståelse för varandras situation.
- ▶ Synen på bussförarnas betydelse för framgång.
- ▶ Trafikföretagets kreativitet, ex. vikten att trafikföretaget kommunicerar med andra delar av samhället såsom näringslivet.
- ▶ För framtida upphandlingar: Avtalsprocessen.

Incitamentet skapar förutsättningar och attraherar kreativa trafikföretag men för resultatet tycks de flesta mena att själva samverkan är viktigare än incitament